

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il דוא"ל: info@cbs.gov.il פקס: 02-6521340

ירושלים, י"א בתשרי תשע"ה
5 באוקטובר 2014
268/2014

האוכלוסייה המוסלמית בישראל - נתונים לרגל חג הקרבן The Moslem Population in Israel

חג הקרבן عيد الاضحي - عيد אל אדחא (המכונה גם "החג הגדול"), הוא חג מוסלמי המציין את המועד לקיום החאג', העלייה לרגל למכה. הוא נחגג מהיום העשירי של חודש ד'ו-אל-חיג'ה, הוא החודש האחרון בלוח המוסלמי, ונמשך ארבעה ימים. העלייה לרגל עצמה נמשכת כשבוע, וחג הקרבן מציין את אחד השיאים במהלך הטקסים הנהוגים בה. אלו שמקיימים את החג בביתם מקיימים טקס דומה לזה הנהוג באותו יום במכה, שעיקרו הקרבת טלה כקרבן והכנת בשרו למאכל בסעודת החג או כתרומה לעניים. מקובל לקשר חג זה לסיפור "עקדת ישמעאל", המקביל לסיפור "עקדת יצחק" המופיע במקרא (מתוך ויקיפדיה).

- בסוף שנת 2013 נאמדה האוכלוסייה המוסלמית ב-1.420 מיליון נפש, גידול של כ-33 אלף תושבים לעומת סוף שנת 2012.
- שיעור הגידול של האוכלוסייה המוסלמית נמצא במגמת ירידה: מ-3.8% בשנת 2000 ל-2.4% בשנת 2013.
- המספר הגדול ביותר של תושבים מוסלמים מתגוררים בעיר ירושלים כ-296 אלף, והם מהווים 20.8% מכלל המוסלמים בישראל וכ-36% מכלל תושבי העיר. היישוב השני בגודלו מבחינת מספר התושבים המוסלמים הוא רהט, ובו מתגוררים כ-59 אלף מוסלמים.
- בשנת 2013, שיעור הפרייון הכולל (מספר הילדים הממוצע שאישה צפויה ללדת במהלך חייה) באוכלוסייה המוסלמית עמד על 3.4 ילדים לאישה, לאחר ירידה מ-4.7 ילדים לאישה בשנת 2000.
- כ-38% ממשקי הבית שבראשם עמד מוסלמי/ת מונים 6 נפשות או יותר, בהשוואה לכ-9% בלבד ממשקי הבית שבראשם עמד יהודי/יה.
- אחוז ההשתתפות בכוח העבודה בשנת 2013 בקרב מוסלמים בני 15 ומעלה היה 43.7% (64.2% בקרב גברים ו-22.9% בקרב נשים).
- ב-206.6 אלף משקי בית של מוסלמים (78% מכלל משקי הבית המוסלמיים) היה מועסק אחד לפחות.
- כ-47% מהגברים המוסלמים המועסקים הנם עובדים מקצועיים בתעשייה ובבינוי ועובדים מקצועיים אחרים, כ-39% מהנשים המוסלמיות המועסקות הנן בעלות משלח יד אקדמי.
- ב-2013 הגיע שיעור הזכאים לתעודת בגרות בחינוך הערבי ל-56% מבין תלמידי כיתות יב בהשוואה ל-63% בחינוך העברי.
- בשנת תשע"ג (2012/13), 4.8 אלף מוסלמים קיבלו תארים אקדמיים ממוסדות להשכלה גבוהה בישראל. שיעור המוסלמים היה גבוה יותר בקרב כלל הנשים שקיבלו תארים אקדמיים (8.3%) מאשר בקרב כלל הגברים (4.7%).
- בקרב מקבלי תואר ראשון מהאוניברסיטאות ומהמכללות האקדמיות, שיעור המוסלמים היה גבוה יחסית במקצועות הלימוד הבאים:¹ שפה וספרות ערבית (55.8%), מדעי הרפואה המעבדתית (35.8%), רוקחות (35.6%).
- ההוצאה החודשית הממוצעת למזון (כולל ירקות ופירות) במשקי הבית המוסלמיים מסתכמת ב-2,826 ש"ח לחודש. הוצאה זו גבוהה יותר מההוצאה למזון במשקי הבית היהודיים (2,245 ש"ח).

¹ מקצועות לימוד שאותם למדו לפחות 50 מקבלי תואר ראשון. לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.

נתונים דמוגרפיים

בסוף שנת 2013 נאמדה האוכלוסייה המוסלמית ב-1.420 מיליון נפש, גידול של כ-33 אלף תושבים לעומת סוף שנת 2012.

- שיעור הגידול של האוכלוסייה המוסלמית נמצא במגמת ירידה - מ-3.8% בשנת 2000 ל-2.4% בשנת 2013. עם זאת, שיעור הגידול של אוכלוסייה זו הוא הגבוה ביותר בישראל: שיעור הגידול של היהודים היה 1.7%, של הדרוזים - 1.5% ושל הנוצרים - 1.6%.
- יותר ממחצית מהאוכלוסייה המוסלמית מרוכזת באזור הצפון (36.4% במחוז הצפון ו-14.1% במחוז חיפה). עוד 21.6% גרים במחוז ירושלים. היתר גרים במחוז המרכז (11.1%) ובמחוז הדרום (15.7%). רק 1.1% גרים במחוז תל אביב.
- המספר הגדול ביותר של תושבים מוסלמים מתגוררים בעיר ירושלים, כ-296 אלף, והם מהווים 20.8% מכלל המוסלמים בישראל וכ-36% מכלל תושבי העיר. היישוב השני בגודלו מבחינת מספר התושבים המוסלמים הוא רהט, ובו מתגוררים כ-59 אלף מוסלמים, שהם 99.8% מכלל תושבי העיר. יישובים נוספים שבהם ישנו ריכוז גבוה של האוכלוסייה המוסלמית הם נצרת - 52 אלף ואום אל-פחם - 51 אלף.
- האוכלוסייה המוסלמית היא אוכלוסייה צעירה; אחוז הילדים בה גבוה ואחוז הקשישים נמוך. 37.2% מהאוכלוסייה המוסלמית הם בגיל 0-14 (כ-528 אלף) ורק 3.7% מהם בגיל 65 ומעלה (כ-52 אלף). מבנה גילים זה הוא תוצאה של רמת פריון גבוהה של הנשים המוסלמיות. יחד עם זאת, שיעור הפריון הכולל (מספר הילדים הממוצע שאישה צפויה ללדת במהלך חייה) באוכלוסייה המוסלמית נמצא בירידה בשנים האחרונות.
- בשנת 2013 נולדו בישראל כ-34,900 ילדים לאימהות מוסלמיות.
- רמת הפריון של הנשים המוסלמיות (3.4) גבוהה מזו של נשים משאר הדתות בישראל (יהודיות - 3.1, דרוזיות - 2.2, נוצריות - 2.1) וכן מזו הקיימת בחלק ממדינות ערב (לדוגמה: סוריה - 3.0, אלג'יריה וערב הסעודית - 2.9, טורקיה - 2.1 ולבנון - 1.5)².
- שיעור הפריון הגבוה ביותר היה בקרב מוסלמיות שהתגוררו במחוז הדרום - 5.4 ילדים לאישה, ושיעור הפריון הנמוך ביותר היה בקרב מוסלמיות ממחוז הצפון - 2.8 ילדים לאישה.
- בשנת 2012 נישאו בישראל כ-10,800 זוגות מוסלמים. באותה שנה, התגרשו בישראל כ-1,800 זוגות מוסלמים.
- בשנת 2012, גיל הנישואין הממוצע של חתנים מוסלמים שנישאו לראשונה (26.4) היה נמוך ביחס לנישאים בשאר הדתות (יהודים - 28.0, נוצרים - 29.9 ודרוזים - 28.1).
- באותה שנה, גיל הנישואין הממוצע של כלות מוסלמיות שנישאו לראשונה (21.9) היה נמוך ביחס לנישאות בשאר הדתות (יהודיות - 25.9, נוצריות - 25.4 ודרוזיות - 23.2).
- באוכלוסייה המוסלמית כ-267 אלף משקי בית³, שהם כ-12% מכלל משקי הבית בישראל.

² נתונים לשנת 2013, מקור: WWW.PR.B.ORG.

³ משק בית - מוגדר כאדם אחד או קבוצת אנשים הגרים יחד בדירה אחת באופן קבוע ברוב ימות השבוע ויש להם תקציב הוצאות משותף למזון. משק בית יכול לכלול אנשים שאינם קרובי משפחה. משק בית משפחתי: משק בית שיש בו לפחות משפחה אחת. הנתונים על משקי בית ומשפחות מבוססים על סקר כוח אדם לשנת 2013, הנתונים אינם כוללים את הגרים במוסדות, בקיבוצים, במעונות סטודנטים ואת הגרים מחוץ ליישובים (בדוויים בדרום ואחרים).

- **גודל משק הבית הממוצע במשקי בית שבראשם מוסלמי** נאמד ב-5.0 נפשות, גבוה ביחס למשקי בית שבראשם יהודי (3.1) וביחס למשקי בית שבראשם נוצרי (3.2).
- מרבית משקי הבית (כ-94%) הם משקי בית משפחתיים הכוללים לפחות משפחה אחת. יתרת משקי הבית הם משקי בית לא משפחתיים, ורובם (85%) הם משקי בית של אדם שגר לבד.
- כ-38% ממשקי הבית שבראשם מוסלמי/ת מונים 6 נפשות או יותר, בהשוואה לכ-9% בלבד ממשקי הבית שבראשם עמד יהודי/יה.
- בישראל כ-272 אלף **משפחות**⁴ מוסלמיות. רוב המשפחות המוסלמיות מורכבות מזוג עם ילדים - לפחות ילד אחד הוא עד גיל 17 (67%); כ-9% מהמשפחות מורכבות מזוג ללא ילדים; כ-6% מהמשפחות הן חד-הוריות עם ילדים שהצעיר בהם הוא עד גיל 17.
- מספר הילדים הממוצע עד גיל 17 במשפחות מוסלמיות עם ילדים עד גיל זה הוא 2.9, גבוה לעומת ממוצע הילדים עד גיל 17 במשפחות היהודיות (2.3).

עבודה

- **אחוז ההשתתפות בכוח העבודה** בשנת 2013 בקרב מוסלמים בני 15 ומעלה היה 43.7% (64.2% בקרב גברים ו-22.9% בקרב נשים). יש לציין כי אחוז השתתפות הנשים נמוך משמעותית בהשוואה לאחוז זה בקרב יהודיות, נוצריות ודרוזיות (58.2%, 47.9% ו-33.3% בהתאמה).
- **אחוז הבלתי מועסקים** בקרב מוסלמים בגילים 15 ומעלה היה 9.8%, גבוה מאשר בקרב היהודים, הנוצרים והדרוזים (5.8%, 7.1% ו-8.8% בהתאמה).
- כ-62% מהמועסקים המוסלמים עובדים ב-4 **ענפי כלכלה עיקריים**: כ-19% בענף הבינוי, כ-16% בענף מסחר סיטוני וקמעוני, תיקון כלי רכב מנועיים, אופנועים, קטנועים, וטובין לשימוש אישי וביתי כ-13% בענף החינוך וכ-13% בענף התעשייה.
- כ-25% **מהגברים המוסלמים המועסקים עובדים בענף הבינוי**, כ-18% - בענף מסחר סיטוני וקמעוני, תיקון כלי רכב מנועיים, אופנועים, קטנועים, וטובין לשימוש אישי וביתי ו-15% בענף התעשייה.
- כ-37% **מהנשים המוסלמיות המועסקות עובדות בענף החינוך**, כ-12% בענף מסחר סיטוני וקמעוני, תיקון כלי רכב מנועיים, אופנועים, קטנועים, וטובין לשימוש אישי וביתי וכ-5% בענף התעשייה.
- 86% מהמועסקים המוסלמים עובדים ב-4 משלחי יד עיקריים: כ-36% הנם עובדים מקצועיים בתעשייה ובבינוי ועובדים מקצועיים אחרים, כ-18% הנם בעלי משלח יד אקדמי, כ-17% הנם עובדי מכירות ועובדי שירותים וכ-15% הנם עובדים בלתי מקצועיים.
- כ-47% **מהגברים המוסלמים המועסקים הנם עובדים מקצועיים בתעשייה ובבינוי ועובדים מקצועיים אחרים**, כ-13% הנם עובדי מכירות ועובדי שירותים וכ-16% הנם עובדים בלתי מקצועיים.
- כ-39% **מהנשים המוסלמיות המועסקות הנן בעלות משלח יד אקדמי**, כ-29% הנן עובדות מכירות ועובדות שירותים וכ-13% הנן עובדות בלתי מקצועיות.

⁴ משפחה - מוגדרת כמשפחה גרעינית של שני אנשים או יותר החולקים משק בית אחד וקשורים זה לזה כבעל ואישה, כזוג ללא נישואין, או כהורה וילד. סוגי המשפחה העיקריים הם: זוג בלבד, זוג עם ילדים (בקבוצות גיל שונות לפי גיל הילד הצעיר) או הורה יחיד (משפחה חד-הורית) עם ילדים.

- ב-206.6 אלף משקי בית של מוסלמים (78% מכלל משקי הבית המוסלמיים) היה מועסק אחד לפחות.
- בכ-13% ממשקי הבית המוסלמיים כולם מועסקים, לעומת 44% ממשקי הבית היהודיים, כ-28% ממשקי הבית הנוצריים וכ-17% ממשקי הבית הדרוזיים.
- צפיפות הדיור במשקי בית מוסלמים עמדה על 1.42 נפשות לחדר, גבוהה מאשר בקרב היהודים, הנוצרים והדרוזים (0.81, 1.02 ו-1.13, בהתאמה).

זכאות לתעודת בגרות

ב-2013 הגיע שיעור הזכאים לתעודת בגרות בחינוך הערבי ל-56% מבין תלמידי כיתות יב בהשוואה ל-63% בחינוך העברי. התלמידים המוסלמים היוו 83% מכלל תלמידי יב בחינוך הערבי. שיעור הזכאים לתעודת בגרות בקרב התלמידים המוסלמים הגיע ל-53%, בהשוואה ל-69% הן בקרב התלמידים הדרוזים והן בקרב הנוצרים. שיעור העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות מתוך תלמידי יב המוסלמים הגיע ל-38% בהשוואה ל-47% בקרב התלמידים הדרוזים ול-61% בקרב הנוצרים.

מקבלי תארים בשנת תשע"ג (2012/13)

- בשנת תשע"ג (2012/13), 4.8 אלף מוסלמים קיבלו תארים אקדמיים ממוסדות להשכלה גבוהה בישראל, מהם 2.2 אלף קיבלו תארים מהאוניברסיטאות,⁵ 1.0 אלף קיבלו תארים מהמכללות האקדמיות ו-1.6 אלף - מהמכללות האקדמיות לחינוך.
- שיעור המוסלמים בקרב כלל מקבלי התארים בישראל בשנה זו היה 6.8%. שיעורם בקרב מקבלי התארים היה נמוך משמעותית בהשוואה לשיעורם בקרב כלל אוכלוסיית ישראל (17.4% - בסוף שנת 2012).
- 5.7% מכלל מקבלי התארים מהאוניברסיטאות היו מוסלמים ו-4.1% מהמכללות האקדמיות. לעומת זאת, כמעט רבע ממקבלי התארים מהמכללות האקדמיות לחינוך היו מוסלמים (24.5%).
- בקרב כלל מקבלי תואר ראשון, שיעור המוסלמים היה 7.1%, לעומת 6.2% בקרב כלל מקבלי תואר שני ו-2.4% בקרב כלל מקבלי תואר שלישי. בקרב מקבלי תעודה, שיעור המוסלמים היה 13.8%.
- שיעור המוסלמים היה גבוה יותר בקרב כלל הנשים שקיבלו תארים אקדמיים (8.3%) מאשר בקרב כלל הגברים (4.7%). פערים אלו היו משמעותיים יותר בקרב מקבלי תואר ראשון (9.1% לעומת 4.2%, בהתאמה) ומתונים יותר בקרב מקבלי תואר שני (6.7% לעומת 5.6%, בהתאמה). עם זאת, שיעור המוסלמים בקרב הנשים שקיבלו תואר שלישי היה נמוך יותר מאשר בקרב הגברים שקיבלו תואר שלישי (1.4% לעומת 3.5%, בהתאמה).
- בקרב מקבלי תארים מהאוניברסיטאות, שיעור המוסלמים הגבוה ביותר היה באוניברסיטת חיפה (12.2%) והנמוך ביותר במכון ויצמן (2.0%). באוניברסיטה הפתוחה היה שיעורם 3.6% ובאוניברסיטת בן גוריון - 3.5%.
- בקרב מקבלי תארים מהמכללות האקדמיות, שיעור המוסלמים היה גבוה מ-10% בשש מכללות, ונמוך מאחוז אחד בשתיים-עשרה מכללות אקדמיות.

⁵ כולל האוניברסיטה הפתוחה.

- בקרב מקבלי תואר ראשון מהאוניברסיטאות ומהמכללות האקדמיות, שיעור המוסלמים היה גבוה יחסית במקצועות הלימוד הבאים:⁶ שפה וספרות ערבית (55.8%), מדעי הרפואה המעבדתית (35.8%), רוקחות (35.6%), ספרות עברית (21.6%), סיעוד (21.0%), שפה וספרות אנגלית (19.2%), חינוך (18.1%) ותולדות האיסלם ותרבותו (17.9%). לעומת זאת, היו 30 מקצועות לימוד שבהם שיעור המוסלמים היה לכל היותר אחוז אחד, וביניהם פיזיקה, הנדסת תעשייה וניהול, חינוך מיוחד, תקשורת חזותית ועיצוב פנים.
- בקרב מקבלי תואר שני מהאוניברסיטאות ומהמכללות האקדמיות, שיעור המוסלמים היה גבוה יחסית במקצועות הלימוד הבאים:⁷ שפה וספרות ערבית (60.0%), הוראת מתמטיקה ומדעי הטבע (37.6%), חינוך (31.4%), הוראת מדעי הרוח והחברה (28.8%), דידיקטיקה (21.2%), היסטוריה של ארצות האיסלם (20.0%) ובריאות הציבור (17.9%). לעומת זאת, ב-18 מקצועות לימוד שבהם שיעור המוסלמים היה לכל היותר אחוז אחד, וביניהם פסיכולוגיה, מינהל עסקים והנדסת מכונות.

נתונים מתוך סקר הוצאות משק הבית לשנת 2012

סך ההוצאה החודשית הממוצעת לתצרוכת במשקי בית מוסלמיים מסתכמת ב-11,957 ש"ח לעומת 14,781 ש"ח במשקי בית יהודיים, מכאן שסך ההוצאה החודשית הממוצעת לתצרוכת במשקי בית מוסלמיים מהווה 80.9% מזו של משקי בית יהודיים.

לוח א - הרכב ההוצאה החודשית הממוצעת לתצרוכת, לפי קבוצות ראשיות, 2012

משקי בית יהודיים		משקי בית מוסלמיים*		
אחוזים	ש"ח	אחוזים	ש"ח	
100.0	14,781	100.0	11,957	סך הכל הוצאות לתצרוכת
15.2	2,245	23.6	2,826	מזון (כולל ירקות ופירות)
26.2	3,873	19.6	2,341	דיור
9.7	1,436	10.3	1,240	תחזוקת הדירה ומשק הבית
3.6	529	4.6	547	ריהוט וציוד לבית
3.0	439	5.0	594	הלבשה והנעלה
5.7	841	4.0	478	בריאות
12.9	1,909	7.1	854	חינוך, תרבות ובידור
19.3	2,855	19.8	2,363	תחבורה ותקשורת
4.4	655	6.0	714	מוצרים ושירותים אחרים

* הראשון ברשימת בני משק הבית בשאלון הוא היחיד מבין בני משק הבית שנשאל על דתו.

מקור נתונים: סקר הוצאות משק בית

⁶ מקצועות לימוד שאותם למדו לפחות 50 מקבלי תואר ראשון. לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.
⁷ מקצועות לימוד שאותם למדו לפחות 50 מקבלי תואר שני. לא כולל האוניברסיטה הפתוחה.

ההוצאה החודשית הממוצעת למזון (כולל ירקות ופירות) במשקי הבית המוסלמיים מסתכמת ב-2,826 ש"ח לחודש. הוצאה זו גבוהה יותר מההוצאה למזון במשקי הבית היהודיים (2,245 ש"ח), ומהווה חלק יחסי גבוה יותר בהרכב ההוצאה של משק הבית (23.6% לעומת 15.2%, בהתאמה).

לוח ב - ההוצאה החודשית הממוצעת למוצרי מזון נבחרים במשקי בית מוסלמיים ובמשקי בית יהודיים, 2012

ש"ח		
משקי בית יהודים	משקי בית מוסלמים*	
299	752	בשר ועופות
74	138	משקאות קלים
371	248	ארוחות מחוץ לבית
12	2	לחם פרוס
26	6	לחם מיוחד
11	124	פיתות
29	10	דגני בוקר
10	40	שמן זית
14	55	קפה שחור
12	10	קפה נמס

* הראשון ברשימת בני משק הבית בשאלון הוא היחיד מבין בני משק הבית שנשאל על דתו.
מקור נתונים: סקר הוצאות משק בית

במוצרי מזון מסוימים ההוצאה החודשית הממוצעת במשקי בית מוסלמים גבוהה יותר מזו שבמשקי בית יהודים: פיתות (פי 11.2), קפה שחור (פי 3.9), בשר ועופות (פי 2.5) ומשקאות קלים (פי 1.9).